

CZU: 343.77:343(478)(094.4)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7281559>

CARACTERISTICILE SOCIALE ALE OBIECTULUI MATERIAL AL INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA art.233 DIN CODUL PENAL

Anastasia BOLDESCU

Universitatea de Stat din Moldova

Nu este exclus ca aceleași obiecte materiale să se afle în orbita diferitelor relații sociale care sunt apărute de diferite norme penale. De aceea, în fiecare caz este necesar să se clarifice anumite caracteristici sociale ale obiectului material. Doar așa poate fi stabilită norma penală aplicabilă. Pentru a se stabili căror componente ale mediului înconjurător li se aplică art.233 din Codul penal al Republicii Moldova, în cadrul prezentului studiu sunt identificate caracteristicile sociale ale obiectului material al infracțiunilor prevăzute de acest articol. Se ajunge la concluzia că obiectul în cauză îl reprezintă animalele sălbatice care viețuiesc în condiții de libertate sau de semilibertate ce le asigură legătura cu mediul natural și care, în momentul săvârșirii infracțiunii, nu se află pe terenul fondului apelor (în sensul art.1 al Legii nr.272/2011) ori în spațiul aerian sau în subsolul aferente acestui teren.

Cuvinte-cheie: *vânat ilegal, obiectul material al infracțiunii, animale sălbatice, libertate, semilibertate, captivitate, mediu natural, terenul fondului apelor.*

THE SOCIAL CHARACTERISTICS OF THE MATERIAL OBJECT OF THE OFFENSES PROVIDED IN art.233 OF THE CRIMINAL CODE

It is not excluded that the same material objects are in the orbit of different social relations, which are protected by different penal norms. Therefore, in each case it is necessary to clarify certain social characteristics of the material object. Only in this way can the applicable criminal norm be established. In order to establish to which components of the environment art.233 of the Criminal Code of the Republic of Moldova applies, in this study the social characteristics of the material object of the offenses provided by this article are identified. It is concluded that the object in question is represented by wild animals that live in conditions of freedom or semi-freedom that ensure their connection with the natural environment, and which, at the time of committing the offense, are not on the terrain of the water fund (in the sense of art.1 of Law no.272/2011), or in the airspace or in the basement related to this terrain.

Keywords: *illegal hunting, the material object of an offense, wild animals, freedom, semi-freedom, captivity, natural environment, the terrain of the water fund.*

Introducere

Conform art.2 al Legii regnului animal, nr.439 din 27.04.1995 (în continuare – Legea nr.439/1995), prin „regn animal” se înțelege „cea mai mare categorie sistematică în biologie” [1] și, în același timp, „totalitatea unor specii de animale care viețuiesc în mod natural pe uscat, în apă, în atmosferă sau în sol, inclusiv monocelulare, nevertebrate și cordate” [2].

Noțiunea „regn animal” este generică în raport cu noțiunea de animale. Însă, nu întregul regn animal formează obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM. Dacă ar fi altfel, atunci infracțiunea dată nu ar putea fi delimitată de alte infracțiuni care au sau pot avea ca obiect material componente ale regnului animal. Totodată, remarcăm că regnului animal îl formează doar animalele care viețuiesc în mod natural.

Rezultate și discuții

Noțiunea de regn animal se referă la toate animalele, nu doar la animalele sălbatice. În cazul infracțiunii de vânat ilegal, doar animalele sălbatice pot constitui obiectul material. Asupra acestei condiții insistă A.M. Kablov [2, p.17], A.S. Kurmanov [3, p.11] și Iu.A. Mecetin. [4, p.8].

O astfel de idee își găsește în mod implicit confirmarea în alin.(1) art.1 al Legii nr.439/1995. Conform acestei norme, legea respectivă „reglementează relațiile în domeniul protecției și folosirii animalelor sălbatice [...] care viețuiesc în mod natural [...]” [1]. Argumente mai consistente în sprijinul ideii că doar animalele sălbatice pot constitui obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal pot fi găsite în Legea vânătoriei și fondului cinegetic, nr.298 din 30.11.2018 [5]: „permis de vânătoare – document cu regim special, eliberat de către gestionar și care permite titularului să vâneze exemplare din speciile de faună de interes cinegetic; foaie/fișă pentru recoltare, autorizație *de a vâna animale sălbatice* (evid. ns.) copitate” (art.2); „În exercitarea atribuțiilor

de serviciu, inspectorii de mediu sunt în drept: [...] c) să verifice [...] autorizațiile *de a vâna animale sălbatice* (evid. ns.) copitate) [...]” (alin.(2) art.16); „În scopul desfășurării *vânătorii* (evid. ns.) în condiții de etică vânătoarească și de protecție a faunei sălbatice, sunt interzise: [...] j) *urmărirea exemplarelor din specii de faună sălbatică* (evid. ns.) și desfășurarea vânătorii din mijloacele de transport terestru sau aerian [...]” (alin.(2) art.22).

În articolele care sunt asemănătoare cu art.233 CP RM și care fac parte din unele legi penale străine se stabilește în mod expres că doar animalul sălbatic poate reprezenta obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal: „Oricine vânează un *animal sălbatic* (evid. ns.) în timpul sezonului închis sau într-o zonă în care nu este permisă vânătoarea sau vânează fără a absolvi examenul de vânătoare se pedepsește cu închisoarea de până la un an” (alin.(1) art.204 din Codul penal al Republicii Croația [6]); „Persoana care încalcă fără drept dispozițiile legale privind vânătoarea sau pe cele privind pescuitul prin angajarea în vânătoarea de *animale sălbatice* (evid. ns.) și pescuit, fără permis, sau prin practicarea vânătorii de animale sălbatice și a pescuitului în timpul sezonului închis sau prin utilizarea unor metode ilegale sau care ascunde, deține sau transferă către sine sau către altă persoană vânatul și peștele prins sau găsit în mod ilegal, se pedepsește cu închisoarea de până la doi ani” (alin.(1) §310 din Codul penal al Republicii Slovace [7]); „Persoana care, fără permisiune sau altfel neautorizat, vânează și ucide sau rănește un *animal sălbatic* (evid. ns.) sau îl prinde în viață, se sancționează cu amendă sau cu pedeapsa închisorii de până la șase luni” (alin.(1) art.342 din Codul penal al Republicii Slovenia [8]).

Însă, ar fi simplist să considerăm că oricare animal sălbatic poate constitui obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal. Calitatea de animale sălbatice o pot avea nu doar animalele care trăiesc exclusiv în condiții de libertate naturală, ci și animalele ținute în captivitate. Nu putem fi de acord cu S.V. Matveev, care consideră că animalele sălbatice captive pot forma obiectul material al vânatului ilegal [9]. Obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal îl pot forma doar acele animale sălbatice care se află într-un habitat natural și care au aptitudinea de a se deplasa în spațiu în mod liber, în măsura capacităților fizice.

Unele prevederi normative în materie vin în susținerea acestei afirmații. Astfel, în alin.(3) art.1 al Legii nr.298/2018 se prevede: „*Exemplarele din specii de faună sălbatică* (evid. ns.) din grădinile zoologice, cele folosite în scopuri artistice, precum și cele din crescătoriile de vânat, destinate consumului, nu cad sub incidența prevederilor prezentei legi” [5]. Așadar, asemenea animale nu pot fi vâdate, în general, și vâdate ilegal, în particular.

Animalele sălbatice sunt specificate și în următoarea definiție din art.2 din Directiva 1999/22/CE a Consiliului din 29.03.1999 privind animalele sălbatice din grădini zoologice [10]: „„grădini zoologice” înseamnă toate unitățile permanente în care se dețin animale din specii sălbatice în scopul prezentării către public [...]”. O definiție similară este formulată în art.2 al Legii grădinilor zoologice, nr.136 din 14.06.2007 [11]: „grădină zoologică – unitate care se constituie prin separarea unor suprafețe terestre și/sau acvatice, supuse unui regim special de administrare, care deține animale din speciile sălbatice în condiții artificiale [...]”. Și de această dată sunt menționate animalele sălbatice. Însă, nu este vorba despre oricare animale sălbatice, ci doar despre acelea care nu pot fi vâdate.

Bineînțeles, animalele captive, lipsite cu totul de libertate, cărora nu li se asigură nicio legătură cu mediul natural și care depind în totalitate de oameni, nu pot să reprezinte obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM.

În acest context, A.S. Kurmanov afirmă că „se va califica în mod diferit dobândirea ilegală a animalelor sălbatice din mediul natural și a celor deținute în voliera, în cușcă etc. În primul caz, fapta va fi calificată ca vânat ilegal, iar în al doilea caz fapta va fi calificată ca sustragere” [12, p.30]. G.M. Gadjilov menționează: „Dacă, din cauza acțiunilor umane, reprezentanții faunei sălbatice sunt privați de libertatea lor naturală, iar asupra acestora este stabilit un anumit control (de exemplu, animalul este prins și pus în cușcă, în volieră etc., ori animalul s-a născut în captivitate), asemenea reprezentanți pot avea calitatea de obiecte materiale ale vânatului ilegal. Dobândirea ilegală a unor astfel de animale constituie sustragere” [13, p.9]. Nu în ultimul rând, S.Brînza susține: „Nu pot constitui obiectul material al infracțiunii examinate (adică al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM – *n.a.*) animalele [...] sălbatice întreținute în captivitate [...] în scopuri economice, științifice, cultural-educative sau estetice. Astfel, dacă scopul în care s-a aplicat munca umană asupra animalelor sălbatice (a nu se confunda cu scopul infracțiunii) s-a exprimat în includerea acestora în circuitul marfar, în procesul de producție, luarea ilegală și gratuită a animalelor sălbatice urmează a fi calificată potrivit art.186-188, 190 sau 191 CP RM. Din contra, dacă scopul aplicării muncii umane asupra animalelor sălbatice a constat în a restabili sau a păstra situația ecologică favorabilă pentru viața și activitatea omului, atunci dobândirea ilegală a animalelor sălbatice formează fapta incriminată la art.233 CP RM” [14].

Așadar, în cazurile în care animalele sălbatice se află în captivitate (într-o fermă, grădină zoologică, într-un circ, laborator etc.), dobândirea ilegală a acestor animale aduce atingere relațiilor sociale cu privire la patrimoniu. Or, ținerea în captivitate a unor asemenea animale sălbatice implică investiții de muncă umană și cheltuieli financiare în vederea satisfacerii necesităților vitale ale acelor animale. Aceste investiții și cheltuieli urmează a fi recuperate pe calea exploatarei animalelor sălbatice în scopuri economice, științifice, cultural-educative sau estetice. Deci, animalele sălbatice captive au calitatea de marfă, de parte a patrimoniului.

Nu este exclus ca animalul captiv să-și modifice statutul, obținând sau reobținând libertatea. Despre o astfel de ipoteză găsim anumite informații în art.21 al Legii nr.298/2018: „[...] (2) Capturarea vânatului viu în scopul repopulării unui fond cinegetic este admisă, în limitele cotelor de recoltare aprobate anual, prin metode care exclud traumatizarea exemplarului capturat și doar sub supravegherea personalului specializat. (3) Capturarea vânatului [...] în scopul repopulării se poate efectua, în perioadele în care vânătoarea este interzisă sau asupra speciilor de faună sălbatică protejate de stat, cu acordul autorității administrative centrale abilitate cu protecția mediului înconjurător, condiționat de eliberarea exemplarelor capturate sau repopularea unui fond cinegetic cu acestea, după caz. [...]” [5]. Desigur, în cazul în care animalul sălbatic captiv este eliberat și devine parte integrantă a mediului natural, acest animal obține calitatea de obiect material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM. Astfel de animale încep să îndeplinească o funcție naturală, pierzând calitatea de marfă, de parte a patrimoniului.

Nu este exclus ca aceleași obiecte materiale să se afle în orbita diferitelor relații sociale care sunt apărute de diferite norme penale. De aceea, în fiecare caz este necesar să se clarifice anumite caracteristici sociale ale obiectului material. Doar așa poate fi stabilită norma penală aplicabilă.

În ipoteza pe care o analizăm, caracteristica socială care comportă relevanță ar putea consta în prezența sau lipsa libertății animalului sălbatic. Conform art.2 al Legii nr.298/2018, noțiunea „vânătoare” este definită astfel: „vânătoare – căutare, pândire, stârnire, gonire, împușcare, capturare sau orice altă acțiune care are ca scop capturarea oriuciderea exemplarelor din speciile de faună de interes cinegetic aflate în stare de libertate (evid. ns.)” [5]. Potrivit acestei prevederi, numai animalele sălbatice libere pot să constituie obiectul material al vânatului, în general, și al vânatului ilegal, în particular.

Însă, ne dăm seama că libertatea animalelor sălbatice nu poate fi absolută. Într-o măsură mai mare sau mai mică, această libertate este restrânsă. Animalele sălbatice din anumite specii, considerate periculoase pentru oameni, nu se pot deplasa liber, de exemplu, prin localități. În consecință, trebuie să vorbim nu atât despre prezența sau lipsa libertății animalului sălbatic, cât mai ales despre gradul de libertate de care dispune animalul sălbatic.

D.M. Gusarenko susține că animalele care sunt semilibere sau care sunt deținute într-un mediu creat artificial pot să reprezinte obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal [15, p.98]. La polul opus se află opinia lui O.L. Dubovik, care consideră că viața animalului sălbatic, privit ca obiect material al infracțiunii de vânat ilegal, nu trebuie să fie susținută deloc prin munca omului [16, p.289].

Pentru a înțelege care dintre aceste două poziții are temeii, vom menționa că deținerea animalelor sălbatice în condiții de semilibertate presupune viețuirea acestora în condiții care, în parte, sunt create artificial. Astfel de condiții implică: asigurarea animalelor sălbatice cu hrană preponderent naturală; deplasarea liberă a animalelor sălbatice doar într-un perimetru izolat. Deși într-o măsură limitată, legătura animalelor sălbatice cu habitatul natural este păstrată. În raport cu animalele sălbatice semilibere, este aplicabilă opinia lui R.A. Zabavko, potrivit căreia „nu oricare investire de muncă umană are capacitatea să modifice statutul juridic al animalelor sălbatice” [17]. Altfel spus, nu oricare investire de muncă umană în animalele sălbatice le transformă în animale captive, lipsite de libertate, care nu pot să reprezinte obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal. Mai tranșant este E.M. Jevlakov. Acest autor consideră că obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal poate fi format nu doar din „animalele sălbatice care viețuiesc în libertate, ci și din cele care acumulează o anumită cantitate de muncă umană, fără a fi separate integral prin această muncă de natură și fără a pierde legătura cu natura” [18, p.26].

În conjunctura Republicii Moldova, unele animale sălbatice din crescătoriile de vânat¹ corespund calității de animale sălbatice semilibere.

¹ Înființarea crescătoriilor de specii de vânat valoros a fost stabilită ca obiectiv în Hotărârea Parlamentului nr.1442 din 24.12.1997 privind Concepția de dezvoltare a gospodăriei cinegetice naționale.*

*Hotărârea Parlamentului nr.1442 din 24.12.1997 privind Concepția de dezvoltare a gospodăriei cinegetice naționale. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr.24-25.

De ce doar unele? Conform alin.(3) art.1 al Legii nr.298/2018, „exemplarele din specii de faună sălbatică [...] din crescătoriile de vânat, destinate consumului (evid. ns.), nu cad sub incidența prevederilor prezentei legi” [5]. Așa cum am menționat mai sus, asemenea animale nu pot fi vâdate, în general, și vâdate ilegal, în particular. Animalele sălbatice destinate consumului, deținute în crescătoriile de vânat, sunt lipsite de libertate. Întrucât destinația acestora este consumul, decade necesitatea de a asigura legătura animalelor sălbatice din această categorie cu mediul natural.

În alin.(1) art.20 al Legii nr.298/2018 este menționată o altă categorie de animale sălbatice deținute în crescătoriile de vânat. Această normă prevede: „Pentru protecția și înmulțirea unor specii de faună de interes cinegetic pot fi înființate, cu aprobarea autorității administrative centrale abilitate cu protecția mediului înconjurător, crescătorii de animale din specii de faună de interes cinegetic (crescătorii de vânat), destinate populării/repopulării fondurilor genetice sau pentru îmbogățire de sânge. În cadrul crescătoriilor respective este asigurată, prin intermediul unor tehnologii adecvate de creștere, păstrarea caracterului sălbatic al exemplarelor din specii de faună de interes cinegetic și adaptarea acestora la condițiile de viață ale mediului natural (evid. ns.)” [5]. Destinația animalelor sălbatice ținute în asemenea crescătorii de vânat este, după caz: 1) popularea/repopularea fondurilor genetice; 2) îmbogățirea de sânge. Astfel de animale sălbatice (care nu cad sub incidența alin.(3) art.1 al Legii nr.298/2018) se află în stare de semilibertate, fiindu-le asigurată legătura cu mediul natural. În acest caz, semilibertatea este o stare de tranziție, cu caracter temporar, către starea de libertate.

Ceea ce este mai important, potrivit lit.p) alin.(1) art.22 al Legii nr.298/2018, „în scopul protecției și al gestionării durabile a faunei de interes cinegetic și a habitatului acesteia, sunt interzise: [...] practicarea vânătorii în [...] crescătoriile de vânat” [5]. Interdicția privind practicarea vânătorii în crescătoriile de vânat vizează animalele sălbatice din crescătoriile de vânat, specificate în alin.(1) art.20 al Legii nr.298/2018. Interdicția dată se referă inclusiv la infracțiunea prevăzută la art.233 CP RM. Aceasta demonstrează că animalele sălbatice, deținute în stare de semilibertate ce le asigură legătura cu mediul natural, constituie obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM.

În altă ordine de idei, în alin.(1) art.1 al Legii nr.439/1995 se menționează că animalele sălbatice „populează permanent sau temporar teritoriul republicii” [1]. În acest context, putem fi de acord cu G.M. Gadžilov, care afirmă că „obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal îl reprezintă animalele sălbatice care populează permanent sau temporar teritoriul țării” [13, p.9].

Este firesc ca în alin.(1) art.1 al Legii nr.439/1995 să fie stabilită competența teritorială a Republicii Moldova în ceea ce privește protecția animalelor sălbatice care-i populează teritoriul. Sintagma „populează permanent sau temporar teritoriul republicii” [1], folosită în alin.(1) art.1 al Legii nr.439/1995, nu trebuie interpretată în sensul că animalele sălbatice, care reprezintă obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, se pot afla exclusiv pe teritoriul Republicii Moldova. Tocmai datorită faptului că astfel de animale sălbatice dispun de libertatea de a se deplasa (inclusiv peste frontiera de stat), o asemenea interpretare ar fi excesiv de restrictivă.

Sintagma „populează permanent sau temporar teritoriul republicii” [1], folosită în alin.(1) art.1 al Legii nr.439/1995, denotă că, în momentul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, animalul sălbatic se poate afla pe teritoriul României sau al Ucrainei. O astfel de posibilitate rezultă chiar din conținutul unei norme legale. Astfel, potrivit alin.(2) art.26 al Legii nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, „vânătoarea la frontiera de stat, pe culoarul de frontieră și în fișia de protecție a frontierei de stat este interzisă. Tragerea cu arma și urmărirea animalelor peste frontiera de stat sunt interzise (evid. ns.)” [19].

Într-un asemenea caz, vorbim nu doar despre conflictul de competență teritorială în ceea ce privește protecția animalelor sălbatice împotriva vânatului ilegal. Trebuie să vorbim, de asemenea, despre caracterul transnațional al infracțiunii săvârșite. La lit.a) alin.(2) art.12 CP RM se remarcă următoarea variantă a infracțiunii transnaționale: „Locul săvârșirii infracțiunii transnaționale se consideră atare dacă: [...] infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova și pe teritoriul a încă, cel puțin, unui alt stat”. Bunăoară, faptuitorul care trage cu arma se află pe teritoriul Republicii Moldova. Totodată, obiectul material al infracțiunii (și anume – animalul sălbatic) se află pe teritoriul, de exemplu, al Ucrainei. Într-un asemenea caz, răspunderea penală pentru infracțiunea de vânat ilegal se aplică în baza legii penale fie a Republicii Moldova, fie a Ucrainei. Nu este posibil ca pentru aceeași infracțiune de vânat ilegal, chiar dacă aceasta are un caracter

transnațional, să se aplice răspunderea în baza ambelor legi penale. Ca argument în sprijinul acestei afirmații aducem opinia lui Gh.Ulianoschi și I.Ulianoschi, care susțin: „Regulile menționate (se au în vedere regulile stabilite în alin.(2) art.12 CP RM – *n.a.*) dau temei de a concluziona că în cazul infracțiunii transnaționale toate activitățile infracționale săvârșite în Republica Moldova și în alte state în ansamblul lor constituie o singură infracțiune unică conform legii penale atât a Republicii Moldova, cât și a fiecărui stat unde ea s-a manifestat spațial. De aceea, considerăm că, în cazul infracțiunii transnaționale, pentru a respecta principiul *non bis in idem*, garantat de art.7 C.pen. și de art.22 C.proc.pen., Republica Moldova poate aplica legea sa penală numai cu condiția că persoanele participante la ea, în momentul descoperirii ei, nu au fost trase la răspundere penală în alt stat pentru activitățile săvârșite în vederea realizării infracțiunii” [20].

În concluzie, pentru a constitui obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM nu este obligatoriu ca, în momentul săvârșirii infracțiunii, animalul sălbatic să se afle pe teritoriul Republicii Moldova. Este posibil ca acesta să se afle dincolo de frontiera de stat a Republicii Moldova, pe teritoriul României sau al Ucrainei.

În alt context, în alin.(1) art.1 al Legii nr.439/1995 este specificată o altă caracteristică a animalelor sălbatice, care merită a fi analizată. Potrivit acestei norme, animalele sălbatice viețuiesc „pe uscat, în apă, în atmosferă sau în sol” [1]. În același timp, atunci când examinează obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, S.Brînza afirmă: „Obiectul material al infracțiunii în cauză îl reprezintă animalele sălbatice [...] care viețuiesc în mod natural pe uscat, în atmosferă sau în sol [...]” [14]. Observăm că, în opinia acestui autor, animalele sălbatice care viețuiesc în apă nu reprezintă obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM.

S.Brînza își argumentează astfel punctul de vedere: „Obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal nu pot să-l constituie acele animale sălbatice care, la momentul comiterii infracțiunii, se află în perimetrul Fondului apelor sau în spațiul aerian deasupra acestuia, sau în solul acestuia. Conform Codului apelor, [...] Fondul apelor include toate obiectivele acvatice naturale și artificiale de pe teritoriul Republicii Moldova; terenuri ale fondului apelor sunt terenurile aflate sub ape (albiile cursurilor de apă, cuvetele lacurilor, iazurilor, lacurilor de acumulare), mlaștinile, terenurile pe care sunt amplasate construcții hidrotehnice și alte amenajări ale serviciului apelor, precum și terenurile repartizate pentru fâșiile riverane de protecție a apelor râurilor, bazinelor de apă, canalelor magistrale intergospodărești și colectoarelor; atribuirea anumitor terenuri la terenurile Fondului apelor și determinarea hotarelor lor se efectuează în conformitate cu legislația funciară” [14].

Într-adevăr, în art.234 CP RM este folosită sintagma „îndeletnicirea ilegală cu [...] vânatul sau cu alte exploatare ale apelor”. Cu alte cuvinte, în cazul infracțiunii prevăzute la art.234 CP RM, vânatul ilegal presupune exploatarea apelor. *Per a contrario*, în cazul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, vânatul ilegal nu presupune exploatarea apelor. Lipsa sau prezența exploatării apelor este acel criteriu care permite delimitarea vânatului ilegal în sensul art.233 CP RM de vânatul ilegal în sensul art.234 CP RM.

În art.3 al Legii nr.149 din 08.06.2006 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, este formulată următoarea definiție: „resurse biologice acvatice/hidrobionți – totalitate a organismelor acvatice vii, a căror viață (permanent sau la anumite etape de dezvoltare) este imposibilă fără aflarea lor în mediul acvatic: vertebratele și nevertebratele acvatice, algele, alte plante care viețuiesc în condiții naturale în obiective acvatice” [21]. Însă, nu ar fi corect să raportăm doar astfel de animale sălbatice la obiectul material al vânatului ilegal în sensul art.234 CP RM. În acest articol se vorbește despre exploatarea apelor, nu despre exploatarea resurselor biologice acvatice. De aceea, lipsa sau prezența exploatării apelor trebuie privită ca un criteriu ce vizează un anumit teritoriu, nu o anumită categorie de animale sălbatice.

Conform art.1 al Legii apelor, nr.272 din 23.12.2011 (care la 26.10.2013 a substituit Codul apelor [22]) (în continuare – Legea nr.272/2011), prin „teren al fondului apelor” se înțelege „terenul aflat sub ape, albiile cursurilor de apă, cuvetele lacurilor, iazurilor, rezervoarelor de apă, mlaștini, terenuri pe care sunt amplasate construcții hidrotehnice și alte structuri ale serviciului apelor, terenuri repartizate pentru fâșiile de deviere (de pe maluri) a râurilor, a bazinelor de apă, a canalelor magistrale și a colectoarelor, precum și terenuri folosite pentru construcția și exploatarea instalațiilor ce asigură satisfacerea necesităților de apă potabilă, de apă tehnică, de apă curativă, altor necesități de interes public” [23]. Atenționăm că această definiție a noțiunii „teren al fondului apelor” nu coincide sub anumite aspecte cu definiția aceleiași noțiuni din alin.1 și 2 art.63 din Codul funciar: „Terenuri ale fondului apelor sunt terenurile aflate sub ape – albiile cursurilor de apă, cuvetele lacurilor, iazurilor, rezervoarelor de apă – mlaștinile, terenurile pe care sunt amplasate construcții hidrotehnice și alte amenajări ale serviciului apelor, precum și terenurile repartizate pentru fâșiile de deviere

(de pe maluri) a râurilor, a bazinelor de apă, canalelor magistrale intergospodărești și a colectoarelor. Tere-nurile fondului apelor se folosesc pentru construcția și exploatarea instalațiilor ce asigură satisfacerea necesi-tăților de apă potabilă, tehnică, curativă, a altor necesități ale populației, ale serviciului apelor, ale agriculturii, industriei, gospodăriei piscicole, energeticii, transportului, precum și altor nevoi ale statului și societății" [24].

Întrucât este necesară alegerea uneia dintre aceste definiții, apelăm la regula stabilită în alin.(3) art.7 al Legii nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative: „În cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis [...]” [25]. În preambulul Legii nr.272/2011 se arată că aceasta este o lege organică. Nu există o confirmare oficială a faptului că Codul funciar este o lege organică. Putem doar presupune aceasta. Oricum, datorită faptului că Legea nr.272/2011 a fost adoptată după ce a fost adoptat Codul funciar, prioritate are definiția noțiunii „teren al fondului apelor” din art.1 al Legii nr.272/2011.

Deci, în cazul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, obiectul material îl constituie animalele sălbatice care, în momentul săvârșirii infracțiunii, nu se află pe terenul fondului apelor (în sensul art.1 al Legii nr.272/2011), ori în spațiul aerian sau în subsolul aferente acestui teren.

Ca o concluzie generală, este necesar să menționăm că obiectul material al infracțiunii prevăzute la art. 233 CP RM îl reprezintă animalele sălbatice care viețuiesc în condiții de libertate sau de semilibertate ce le asigură legătura cu mediul natural și care, în momentul săvârșirii infracțiunii, nu se află pe terenul fondului apelor (în sensul art.1 al Legii nr.272/2011), ori în spațiul aerian sau în subsolul aferente acestui teren. Pentru a nu aglomera dispoziția art.233 CP RM cu această descriere, propunem ca în articolul dat să fie folosit doar cuvântul „animale”. Totodată, propunem completarea Capitolului XIII din partea generală a Codului penal al Republicii Moldova cu art. 134²³ „Animale” cu următorul conținut: „(1) Prin animale, în sensul art.233 din prezentul cod, se înțelege animalele sălbatice care viețuiesc în condiții de libertate sau de semilibertate ce le asigură legătura cu mediul natural și care, în momentul săvârșirii infracțiunii, nu se află pe terenul fondului apelor (în sensul art.1 al Legii nr.272/2011) ori în spațiul aerian sau în subsolul aferente acestui teren. (2) Prin animale, în sensul art.234 din prezentul cod, se înțelege animalele sălbatice care viețuiesc în condiții de li-bertate sau de semilibertate ce le asigură legătura cu mediul natural și care, în momentul săvârșirii infracțiunii, se află pe terenul fondului apelor (în sensul art.1 al Legii nr.272/2011) ori în spațiul aerian sau în subsolul aferente acestui teren.”²

Concluzii

În cazul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, obiectul material îl reprezintă animalele sălbatice, adică animalele care viețuiesc în mod natural.

Animalele sălbatice care se află fie în stare de libertate, fie în stare de semilibertate ce le asigură legătura cu mediul natural, constituie obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM.

Dimpotrivă, animalele captive, lipsite cu totul de libertate, cărora nu li se asigură nicio legătură cu mediul natural și care depind în totalitate de oameni, nu pot să reprezinte obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM. Dobândirea ilegală a acestor animale aduce atingere relațiilor sociale cu privire la patrimoniu, urmând a fi calificată în baza normelor corespunzătoare din Capitolul VI din partea specială a Codului penal.

În cazul în care animalul sălbatic captiv este eliberat și devine parte integrantă a mediului natural, acest animal obține calitatea de obiect material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM.

Pentru a constitui obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, nu este obligatoriu ca, în momentul săvârșirii infracțiunii, animalul sălbatic să se afle pe teritoriul Republicii Moldova. Este posibil ca acesta să se afle dincolo de frontiera de stat a Republicii Moldova, pe teritoriul României sau al Ucrainei.

Nu ar fi corect să raportăm doar resursele biologice acvatice la obiectul material al vânatului ilegal în sensul art.234 CP RM. În acest articol se vorbește despre exploatarea apelor, nu despre exploatarea resurselor biolo-gice acvatice. De aceea, în cazul infracțiunii prevăzute la art.234 CP RM, obiectul material poate fi reprezentat de animalele sălbatice care, în momentul săvârșirii infracțiunii, se află pe terenul fondului apelor (în sensul art.1 al Legii nr.272/2011) ori în spațiul aerian sau în subsolul aferente acestui teren. Din contra, în cazul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, obiectul material îl constituie animalele sălbatice care, în momentul

² Într-un alt studiu vom argumenta de ce în dispozițiile art. 233 și 234 CP RM cuvântul „vânatul” ar trebui înlocuit prin sintagma „capturarea, uciderea sau rănirea de animale”.

săvârșirii infracțiunii, nu se află pe terenul fondului apelor (în sensul art.1 al Legii nr.272/2011) ori în spațiul aerian sau în subsolul aferente acestui teren.

Referințe:

1. Legea regnului animal, nr.439 din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.62-63.
2. КАБЛОВ, А.М. *Уголовная ответственность за незаконную охоту: проблемы теории и практики*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2012. 31 с.
3. КУРМАНОВ, А.С. *Незаконная охота: уголовно-правовые и криминологические аспекты*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Казань, 2002. 24 р.
4. МЕЧЕТИН, Ю.А. *Уголовно-правовая охрана животного мира*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2006. 26 с.
5. Legea vânătorii și fondului cinegetic, nr.298 din 30.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr.76-85.
6. *Codul penal al Republicii Croația*. Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Croatia-RO.html [Accesat: 12.08.2022]
7. *Codul penal al Republicii Slovace*. Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovacia-RO.html [Accesat: 12.08.2022]
8. *Codul penal al Republicii Slovenia*. Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Slovenia-RO.html [Accesat: 12.08.2022]
9. МАТВЄЄВ, С.В. Проблемні питання визначення об'єкта і предмета злочину незаконне полювання. В: *Юридична наука*, 2016, №11, с.13-22. ISSN 2222-5374
10. *Directiva 1999/22/CE a Consiliului din 29.03.1999 privind animalele sălbatice din grădini zoologice*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0022&from=RO> [Accesat: 13.08.2022]
11. Legea grădinilor zoologice, nr.136 din 14.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr.107-111.
12. КУРМАНОВ, А.С. *Незаконная охота как экологическое преступление*. Уфа: АТиСО, 2019. 122 с. ISBN 978-5-904354-78-7
13. ГАДЖИЛОВ, Г.М. *Уголовно-правовой и криминологический анализ незаконной охоты*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Махачкала, 2003. 23 с.
14. BRÎNZA, S. Răspunderea pentru infracțiuni prin care se aduce atingere conservării biodiversității faunei (art.233 și 234 CP RM). În: *Studia Universitatis, Seria „Științe sociale”*, 2011, nr.3, p.203-211. ISSN 1814-3199
15. ГУСАПЕНКО, Д.М. *Криминализация посягательства на особо ценные виды диких животных*: Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук. Хабаровск, 2020. 225 с.
16. ДУБОВИК, О.Л. *Экологические преступления. Комментарий к главе 26 Уголовного кодекса Российской Федерации*. Москва: Спарк, 1998. 352 с. ISBN 5-88914-093-0
17. ЗАБАВКО, Р.А. Режим права собственности на природные ресурсы в перспективе уголовной ответственности за неправомерное завладение ими. В: *Юридическая наука и правоохранительная практика*, 2013, №4, с.32-42. ISSN 1998-6963
18. ЖЕВЛАКОВ, Э.Н. *Общие вопросы квалификации преступлений в области охраны окружающей среды*. Москва: ВЮЗИ, 1986. 86 с.
19. Legea nr.215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.75-80.
20. ULIANOVSKI, Gh., ULIANOVSKI, I. Locul săvârșirii infracțiunii. Importanța și criteriile de stabilire a lui. În: *Revista Națională de Drept*, 2009, nr.7, p.16-19. ISSN 1811-0770
21. Legea nr.149 din 08.06.2006 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr.126-130.
22. Codul apelor al Republicii Moldova, nr.1532 din 22.06.1993. În: *Monitorul Parlamentului Republicii Moldova*, 1993, nr.10.
23. Legea apelor, nr.272 din 23.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.81.
24. Codul funciar al Republicii Moldova, nr.828 din 25.12.1991. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2001, nr.107.
25. Legea nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.7-17.

Date despre autor:

Anastasia BOLDESCU, doctorandă, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: nastea.braniste@mail.ru

ORCID: 0000-0003-3263-0552

Prezentat la 01.09.2022